

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4 Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1 Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na 59. sjednici održanoj od 6. do 8. novembra 2013. godine donijela je

ODLUKU

I

Prirodno graditeljska cjelina drvene džamije u selu Priluk kod Živinica proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čine: drvena džamija, harem sa mezarjem i hrastova šuma koju čini 145 stabala hrasta lužnjaka.

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 1392, k.o. Priluk (novi premjer), što odgovara k.č. 783, 784, 680/5, 782/2 i 785/5, k.o. Priluk (stari premjer), z.k. uložak broj 2013, općina Živinice, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacijske ploče s osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

U svrhu trajne zaštite nacionalnog spomenika, na prostoru definiranom u tački I stav 3 ove odluke utvrđuju se sljedeće mjere zaštite:

- dopušteni su radovi redovnog tekućeg održavanja, radovi koji će osigurati održivu upotrebu objekta, istraživački radovi, radovi konzervacije, sanacije i restauracije nacionalnog spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i uz stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine;
- prilikom radova restauracije, konzervacije i sanacije objekata, neophodno je ukloniti sve elemente koji svojim izgledom narušavaju autentičnost objekta (kupola na ulazu u objekat, lamperija na munari i pokov) te vratiti izvorni izgled

objekta, uz korištenje izvornih materijala, primjenjujući izvorne metode obrade materijala i njihove ugradnje;

- izvršiti dokumentiranje nišana uz izradu geodetske skice sa dokumentiranjem epigrafske građe i identifikacijom postojećih grobova;
- nije dozvoljeno izmještanje starih nišana;
- pošto je u pitanju aktivni harem, nije dozvoljeno novo sahranjivanje na udaljenosti manjoj od 5 metara od starih nišana, odnosno na udaljenosti manjoj od 20 metara od objekta džamije.

U cilju trajne zaštite nacionalnog spomenika, utvrđuju se mjere zaštite koje se odnose na zaštitu prirodnog naslijedja:

- izvršiti analizu stanja stabala hrasta i njihovo evidentiranje;
- nije dopuštena sječa stabala hrasta lužnjaka u kompleksu harema;
- dopušteno je isključivo održavanje i orezivanje stabala.

U cilju zaštite sakralnosti prostora nacionalnog spomenika, utvrđuje se **zaštitni pojas** koji obuhvata susjedne parcele: k.č. 1684, 1357/3, 1357/1, 1358, 1359, 1388, 1390/1, 1391/4, 1393/1 i 1393/2, k.o. Priluk. U tom pojasu nije dozvoljena izgradnja privremenih i stalnih struktura, odnosno objekata koji svojim izgledom ili namjenom mogu ugroziti integritet nacionalnog spomenika.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kojem su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V

Svako, a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, federalnom ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje, nadležnoj službi zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi provođenja mjera utvrđenih u tač. II–V ove odluke, te nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (<http://www.kons.gov.ba>).

VIII

Prema članu V stav 4 Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IX

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedavajuća Komisije

Amra Hadžimuhamedović

Broj: 03.2-2.3-53/13-40
6. novembra 2013. godine
Sarajevo

O b r a z l o ž e n j e

I – UVOD

Na osnovi člana 2. stav 1 Zakona o provedbi odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa članovima V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Centar za islamsku arhitekturu podnio je dana 10.02.2003. godine, prijedlog / peticiju Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika za proglašenje *Stare drvene džamije u Priluku kod Živinica* nacionalnim spomenikom BiH.

JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona podnio je dana 11. marta 2013. godine, molbu za ubrzanje postupka donošenja odluke za proglašenje *Stare drvene džamije u Priluku kod Živinica* nacionalnim spomenikom BiH.

Izjava o značaju dobra

Uprkos činjenici da su drvene džamije bile veoma rasprostranjene u Bosni i Hercegovine, do današnjih dana su ostale sačuvane samo četiri i to: u Bužimu, Solunu kod Olova, Tuholjima kod Kladnja i u Priluku.

Džamija u Priluku sagrađena 1735/1736. godine u potpunosti baštini tradiciju gradnje drvenih sakralnih objekata. Ruke nepoznatog, lokalnog dundera osim jednostavnosti konstrukcije dale su ovoj džamiji i ljepotu dekoracije baštinjenu na iskustvu i tradiciji. Uprkos intervencijama koje su na njoj poduzete tokom vremena, ona je do danas zadržala zavidan stepen autentičnosti. Postojanje harema sa mezarjem, i briga o stoljetnim stablima hrasta dokazuju njenu integralnost. Važnost džamije za identitet lokalnog stanovništva potvrđuje njihovo okupljanje u haremu svakog petka, obavljanje kratke molitve u staroj džamiji i odlazak na džuma-namaz u novosagrađenu džamiju.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji prethodi donošenju konačne odluke o proglašenju predloženog dobra nacionalnim spomenikom, izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis, arhitektonski snimak i fotografije;
- uvid u sadašnje stanje dobra;
- kopiju katastarskog plana;
- izvod iz posjedovnog lista;
- historijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištene dokumentacije u okviru ove odluke;
- peticiju koju je podnio Centar za islamsku arhitekturu Sarajevo, dana 10.02.2003. godine sa priložima;
- Molbu za ubrzanje donošenja odluke za Staru džamiju u Priluku, Živinice koju je podnio JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona dana 11. marta 2013. godine sa priložima;
- dijelovi iz studije "Kulturno-istorijsko i prirodno naslijeđe općine Živinice" koju je 1987. godine uradio Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i

prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona u sklopu svojih redovnih aktivnosti na evidentiranju i zaštiti naslijeđa.

Prema odredbi člana V stav 2 Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 37. Poslovnika o radu Komisije, prije donošenja konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, Komisija je dužna pružiti mogućnost vlasniku predloženog nacionalnog spomenika, podnosiocu peticije, institucijama nadležnim za očuvanje naslijeđa, stručnim i naučnim institucijama, stručnjacima i naučnicima, kao i drugim zainteresiranim licima da iznesu svoje stavove.

U skladu s tim, Komisija je preduzela sljedeće aktivnosti:

- dopisom broj: 03.2-35.2-2/13-198 od dana 15.08.2013 . godine, zatraženo je dostavljanje dokumentacije u vezi sa proglašenjem *Drvene džamije u Priluku* nacionalnim spomenikom, od: Medžlisa islamske zajednice, Općine Živinice i Centra za islamsku arhitekturu, Sarajevo;
- dopisom broj: 03.2-35.2-5/13-77 od dana 15.08.2013 . godine, zatraženo je dostavljanje stavova u vezi sa proglašenjem *Drvene džamije u Priluku* nacionalnim spomenikom, od: Medžlisa islamske zajednice, Općine Živinice, Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Federalnog ministarstva prostornog uređenja, JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i Centra za islamsku arhitekturu, Sarajevo;
- dopisom broj: 03.2-36.1-19/13-132 od dana 15.08.2013 godine zatraženo je dostavljanje zemljišnoknjižnog uloška od Općinskog suda u Živinicama;
- dopisom broj 03.2-36.1-19/13 -143 od dana 19.09.2013. godine od općinske službe za imovinske odnose i katastar općine Živinice zatražena je identifikacije parcela novog i starog premjera.

Do donošenja Odluke, Komisiji je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- dopisom broj: 06/1-31-4847/13 od dana 07.10.2013. godine Općinska služba za geodetske poslove i katastar nekretnina dostavila je dokumentaciju za navedeni objekat (Izvod iz PL, kopiju katastarskog plana, identifikaciju novog i starog k.č, kopiju zemljišnoknjižnog uloška);
- dopisom broj: 033-0-Su-13-000 526 od dana 12.09.2013. godine Općinski sud u Živinicama – Zemljišnoknjižni ured zatražio je identifikaciju parcela novog i starog premjera u cilju izdavanja tražene dokumentacije (zemljišnoknjižnog izvodka);
- dopisom broj: 07-40-4-4729-1/13 od dana 20.08.2013. godine Zavod zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta obavijestio je Komisiju da je dobro bilo evidentirano, ali nije upisano u Registar nepokretnih spomenika kulture SR BiH, a da Zavod ne posjeduje dokumentaciju o njenom stanju.
- Nakon donošenja odluke Komisiji je dostavljen Geodetski elaborat – Snimanje ažurne geodetske situacije na lokalitetu Priluka (stara drvena džamija), općina Živinice. Investitor: Medžlis islamske zajednice Živinice, juli 2015. godine.

1. Podaci o dobru

Lokacija

Mjesto Priluk¹ se nalazi u zapadnom dijelu općine Živinice, na tromeđi općina: Živinice, Banovići i Lukavac.

¹ Selo Priluk se sastoji od nekoliko zaseoka, to su: Aljići, Avdihodžići, Dahići, Halilčevići, Kadići, Klapići, Karići, Mešići, Omerkići, Omići, Omerinovići, Poljići, Peštalići, Redžići, Straševići, Zukići i Žabići. Kroz naselje protiče riječica Rijeka. Sa južne strane

Sa istočne strane graniči sa mjestom Šerići, sa njegove zapadne strane nalazi se mjesto Poljice. Sa sjeverne strane od naselja formirano je vještačko jezero Modrac, a sa juga naselje graniči sa šumskim masivom Konjuh – Dubrave².

Prirodno graditeljska cjelina nalazi se u hrastovoj šumi na udaljenosti od oko 200 metara zračne udaljenosti od centra sela.

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 1392, k.o. Priluk (novi premjer), što odgovara k.č. br. 783, 784, 680/5, 782/2 i 785/5 k.o. Priluk (stari premjer), z.k. ul. br. 2013, općina Živinice, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podaci

Prvi podaci o naselju Priluk potiču iz XVI stoljeća, tačnije iz 1533. godine. U svojoj studiji "Tuzla i njena okolina u XVI vijeku" Adem Handžić navodi da je naselje Priluk tada pripada Nahiji Donja Tuzla zvrničkog sandžaka i da je tada imalo 28 kuća³.

Naselje Priluk, također, se spominje u knjizi "Živinice kroz historiju, revoluciju i socijalističku izgradnju"⁴, gdje se navodi podatak da je 1548. godine, broj kuća u selu porastao na 38⁵.

U neposrednoj blizini naselja nema mnogo materijalnih tragova iz ranijih vremena. Ovdje se prije svega misli na fortifikacijske objekte ili srednjovjekovna groblja, odnosno nekropole sa stećcima, kao i na druge sakralne objekte. Izuzetak predstavlja mezarje udaljeno nekoliko kilometara od sela, u narodu poznato kao "šehidsko mezarje" i jedno drveno turbe.

U blizini naselja prolazila je trasa srednjovjekovnog puta koji je vodio iz centralne Bosne do Tuzle, tako da su do današnjih dana ostali sačuvani toponimi vezani za tu saobraćajnicu, poput Han, Hanište ili Tatarište⁶ i sl.

Historijat naselja Priluk moguće je pratiti i kroz nišane zatečene u haremu džamije, a koji se sudeći prema natpisima, mogu datirati na početak XVIII stoljeća. Harem je još uvijek aktivan i predstavlja svjedočanstvo o kontinuitetu života i sahranjivanja na ovom prostoru.

Na prostoru doline rijeke Spreče do 1993. godine bile su očuvane dvije drvene džamije – starija drvena džamija u Priluku i drvena džamija u Poljicama sagrađena 1219 H. (1804/1805. godine). Ova druga je nesretnim slučajem – kvarom na elektroinstalacijama izgorjela u požaru 1993. godine.

Stara džamija u Priluku je, prema natpisu za koji Madžida Bećirbegović tvrdi da se nalazi urezan na mihrabskom zidu, na petoj talpi odozdo⁷, izgrađena 1148. H

proteže se brdoviti dio Priluka koji je bogat sa jelovom, borovom i bukovom šumom. Drva iz tih šuma se koriste najviše za ogrijev i za rezanu građu.

² Do 60-ih godina prošlog stoljeća selo je bilo bogato obradivim zemljištem, i zahvaljujući rijeci Spreči koja je prolazila poljem stanovništvo se uglavnom bavilo poljoprivredom. Izgradnjom brane na Spreči, odnosno stvaranja jezera Modrac, došlo je do potapanja velikih dijelova plodnog polja

³ "Priluk, selo s lijeve strane Spreče, istočno od Poljica, većim dijelom je ravno, a manjim dijelom valovito zemljište. To je bilo srednje naseljeno mjesto koje je do sredine vijeka pokazivalo tendenciju bržeg porasta, dok se u drugoj polovini, tj. pred kraj vijeka, stanovništvo osjetno smanjilo" (Strašević, 2014, str. 31).

⁴ Grupa autora, ŽIVINICE kroz istoriju, revoluciju i socijalističku izgradnju, Društveno-političke organizacije i Skupština općine Živinice, 1988. godine.

⁵ Vezano za etničku pripadnost stanovništva u ovoj studiji se navodi da je većinsko stanovništvo do 1600. godine bilo islamske vjeroispovijesti, da bi nakon te godine cijeli prostor bio u potpunosti naseljen isključivo muslimanima.

⁶ Pojam tatarište povezan je sa tatarima (glasnicima) koji su na svojim konjima nosili posebnu poštu.

⁷ Madžida Bećirbegović spominje ovaj natpis koji je danas pokriven pločom od lesonita tako da nije bio vidljiv tokom pripreme odluke. Bećirbegović, Madžida, Džamije sa drvenom munarom u Bosni i Hercegovini, 2. izdanje, Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1999, str. 80

(1735/1736. godine). U tom natpisu se kao graditelji ove džamije navode izvjesni šejhovi – Šejh Mustafa i Šejh Hasan.⁸

Natpis je sada prekriven pločama od lesonita. Natpis je prepisao i preveo bivši imam Muharem Abdihodžić⁹.

O vakifima džamije u Priluku i kao dokaz prisustva i drugih šejhova na ovom prostoru govore i njihovi nišani koji se nalaze u haremu ove džamije.

Usljed dotrajalosti lokalno stanovništvo je u nekoliko navrata izvršilo opravke na džamiji, tako da je 1927. godine izvršena zamjena dotrajalog krovnog pokrivača od drvene šindre crijepom¹⁰, da bi sedamdesetih godina prošlog stoljeća bili zamijenjeni prozori, izvršeno pokivanje enterijera džamije lesonit pločama, te izvršeno pokivanje munare lamperijom, dodate čelične zatege kojima je objekat dodatno ukrućen, odnosno dograđeni betonski postament i polukupola.

2. Opis dobra

Pored drvenih crkava (brvnara, daščara i talpara) i objekata profane arhitekture vezanih uglavnom za seoska domaćinstva, za prostore Bosne i Hercegovine karakteristična je pojava drvenih džamija. Nema mnogo pisanih podataka o počecima njihove gradnje, ali ih narodna predaja vezuje za same početke osmanske uprave. Drvene džamije su nastajale uglavnom u manjim mjestima i u početku su bile vezane za vojne pohode Osmanlija, tako da su nastajale u blizini tek osvojenih vojnih utvrda. U čestim slučajevima nastajale su i na mjestima nekih ranijih “svetih” ili kulturnih mjesta, te u blizini izvora, visokog stabla ili šume¹¹.

Drvene džamije bile su rasprostranjene najčešće u centralnom i sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, na prostorima koja obiluju građom. Posebno je veliki broj bio registriran na području planine Zvijezde, prostorima oko Zavidovića, Olova i Tuzle, planine Konjuh, te na prostorima Bosanske krajine. Danas je mali broj ovih objekata ostao sačuvan. Prije rata u BiH je bilo evidentirano ukupno 30 drvenih džamija, dok su danas ostale sačuvane samo četiri.¹²

⁸ Postoji mogućnost da je jedan od spomenutih vakifa – šejh Hasan, upravo derviš Hasan-beg, kapetan tuzlanske kapetanije. Više vidjeti u: Strašević, 2014., str. 43–52.

⁹ Bećirbegović, Madžida nav. dj. str. 80.

¹⁰ Madžida Bećirbegović, nav. dj. str. 80.

¹¹ Izbor lokacije za gradnju drvenih džamija – izvod iz magistarskog rada: Fočo, Mirzah, Upotreba drveta u tradicionalnom graditeljstvu – smjernice za vrednovanje i zaštitu, magistarski rad odbranjen 02.07.2012. na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu.

Džamija	Prirodni fenomen uz džamiju
Drvena džamija u Solunu kod Olova	izvor
Stara drvena džamija u Bužimu	česma
Drvena džamija u Karićima	drvo lipe
Drvena džamija u Priluku	hrastova šuma
Drvena džamija u Poljicama	hrastova šuma

¹² Stanje očuvanosti drvenih džamija

	Naziv džamije	Stanje prije 1992. Identificirala M. Bećirbegović	Stanje nakon 1992. Identificirao M. Fočo	Stanje
Bosanska krajina	u tvrđavi Podzvizd	da	Ne postoji	Postoje tragovi
	u naselju Bužim	da	Postoji	Stanje očuvanosti dobro, urađen projekat restauracije
	u Rastoci kod Ključa	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u okolini Glamoča	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Bosanskom Petrovcu	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Bosanskoj Kostajnici	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u selu Klokot kod Bihća	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u selu Krakaci kod Pećigrada	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u tvrđavi Todorovo	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Maloj Kladuši	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u selu Turija kod Bihća	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u selu Golubići kod Bihća	ne	Ne postoji	Nema tragova

Drvena džamija u Priluku, prema obliku osnove, pripada tipu drvenih džamija sa pravougaonom osnovom, a prema osnovi koncepta prostorne organizacije tipu drvenih džamija sa prednjim mahfilom¹³.

Džamija je prije intervencije imala otvoreni¹⁴ vanjski trijem sa galerijom. Pokrivena je četverovodnim krovom kroz koji prolazi drvena munara. Prema konstruktivnom sistemu džamija pripada objektima sa skeletnim sistemom i ispunom od drvenih talpi.

	u tvrđavi Jezerski kod Otoke	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u tvrđavi Vrnograč	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u tvrđavi Mala Peć	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u tvrđavi Velika Kladaša	ne	Ne postoji	Nema tragova
Centralna Bosna	u selu Kariči kod Vareša	da	Rekonstruirana	Rekonstruirana
	stara Potočka džamija u Zenici	ne	Ne postoji	Izgrađen potpuno novi objekat
	u okolini Zenice	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Ostružnici kod Fojnice	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Oborcima	ne	Ne postoji	Nema tragova
	ispod tvrđave Vinac kod Jajca	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Plivi, od tesanih talpi	ne	Ne postoji	Ostali tragovi temelja – izgrađena betonska munara
	u Šipovu, od borovih talpi	ne	Ne postoji	Nema tragova
	u Jezeru kod Jajca	ne	Ne postoji	Nema tragova
	Džamija u Miljevićima	da	Rekonstruirana	Rekonstruirana
Drvena džamija u Solunu	da	Postoji	U dobrom stanju	
Sjeveroistočna Bosna	u naselju Priluk kod Tuzle	da	Postoji	U dobrom stanju
	u naselju Poljice	da	Ne postoji	Izgorjela 1993.
	u selu Džebar	da	Ne postoji	
	u selu Tuholj kod Kladnja	da	Postoji	U dobrom stanju
	u Puračiću kod Tuzle	ne	Ne postoji	
	u Banovićima kod Tuzle	ne	Ne postoji	

¹³ Tipološko određenje drvenih džamija – izvod iz magistarskog rada: Fočo, Mirzah, Upotreba drveta u tradicionalnom graditeljstvu – smjernice za vrednovanje i zaštitu, magistarski rad odbranjen 02.07.2012. na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu, str. 68–82.

Prema elementima konstruktivnim	tipologija džamija prema konstruktivnom sistemu zidova		džamije pune konstrukcije zidova	brvnare, polubrnare
			džamije skeletne konstrukcije zidova	džamije talpare i daščare
	tipologija džamija prema krovnom pokrivaču		šindra	bondručare
			crijep	
			lim	
			savremeni materijali	
Prema vanjskom izgledu	Džamija sa niskim zidovima i strmim krovom		Džamija u Podzvizdu	
	Jednospratne džamije		Džamija u Karićima	
	Džamije veće visine		Džamija u Priluku, Poljicama i Bužimu	
Prema prostornoj organizaciji	Prema broju prostorija	Jednostorone džamije džamije bez trijema	Drvena džamija u tvrđavi Podzvizd	
		Višeprostorne džamije džamije sa trijemom	Drvena džamija u Bužimu, Drvena džamija u Miljevićima, Drvena džamija u Solunu, Drvena džamija u naselju Priluk, Drvena džamija u naselju Poljice, Drvena džamija u selu Tuholj kod Kladnja	
	Prema postojanju mahvila	džamije sa mahvilom	Drvena džamija u Miljevićima, Drvena džamija u tvrđavi Podzvizd	
		džamije bez mahvila	Drvena džamija u Bužimu, Drvena džamija u Solunu*, Drvena džamija u naselju Priluk, Drvena džamija u naselju Poljice, Drvena džamija u selu Tuholj kod Kladnja	

¹⁴ Ulazni trijem je intervencijom iz 1963. godine zatvoren.

Vanjske dimenzije džamije iznose oko 7,05 x 12,27 metara. **Ulazni prostor – trijem** (dimenzija oko 3,20 m x 6,85 m) izgrađen sa sjeverozapadne strane objekta i **centralni molitveni prostor** (vanjskih dimenzija oko 6,80 m x 8,50 m) čine jednu građevinsku cjelinu povezanu strmim četverovodnim krovom.

Uvid u stanje na terenu, proučavanje preostalih konstruktivnih elemenata i tesarskih veza drvenog trijema, pokazuje da je trijem ranije bio otvoren, te da je njegovo zatvaranje izvršeno radi potrebe stanovništva za većim prostorom. Na taj način su dobijene dvije nove prostorije – jedna u prizemlju i jedna na galeriji.

Zatvaranje je urađeno daskama širine oko 20 cm sa letvicama koje su izvedene na njihovim spojevima. Na sredini raspona sa sjeverozapadne strane, postavljena su dvokrilna ulazna vrata širine 99 cm koja predstavljaju imitaciju unutrašnjih vrata. U prizemlju džamije, na bočnim fasadama izvedena su dva pravougaona kapka dimenzija 68x68 cm. Visina stropa u prostoru trijema iznosi 195 centimetara. Sa lijeve strane u odnosu na ulaz u džamiju naknadno je izvedena abdesthana.

Na zapadnom uglu trijema, nalazi se dvokrako drveno stepenište koje vodi na galeriju iz koje se pristupa mahvilu i munari. Ovo stepenište prislonjeno je uz čeonu i bočnu ogradu trijema. Širina stepeništa iznosi 88 cm. Stepenice su izvedene od talpi i ukupno ima deset stepenika.

Galerija ima dimenzije oko 3,00x6,80 metara. Na njenom jugoistočnom zidu nalaze se dva prozorska otvora dimenzija 70x112 koji su ranije bili vanjski prozori džamije, dok je sa suprotne strane, na vanjskom zidu trijema izveden dugački pravougaoni prozor. U sjevernom uglu galerije je postavljeno strmo drveno stepenište kojim se pristupa tavanu i munari sa drvenim kapkom kojim se zatvara prostor tavana.

U južnom uglu galerije nalaze se jednokrila drvena vrata širine 82 cm kroz koja se izlazi na mahvil.

U središnji molitveni prostor dimenzija oko 6,80 m x 8,50 m metara i korisne visine od oko 4,20 m (mjereno od poda do stropa džamije) ulazi se kroz dvokrilna drvena vrata. Prije zatvaranja trijema ova vrata su predstavljala glavna ulazna vrata u objekat, tako da su posebno dekorirana. Ova vrata imaju dvostruki pravougaoni okvir širine 15 cm. Segmentno završen ulazni otvor je relativno skromnih dimenzija 100x160 cm. Vrata imaju unutrašnji okvir i ispunu izvedenu od drvenih daščica slaganih u vidu cik-cak linije gdje svaka druga daščica ima po tri žljeba. Na ovaj jednostavan način narodni graditelj je postigao jedinstvenu dekoraciju.

Središnji molitveni prostor je osvijetljen kroz niz prozora postavljenih u dva reda, na svakom perimetralnom zidu. Svi prozori su različitih dimenzija. Postojeći prozori su postavljeni na objekat prilikom posljednje intervencije i u pitanju su dvokrilni i trokrilni prozori širine 120, odnosno 90 cm bojeni bijelom masnom bojom. Parapetna visina prozora u prizemlju središnjeg molitvenog prostora iznosi oko 60 cm.

Izvorni izgled prozora džamije moguće je rekonstruirati na osnovi izgleda preostalih prozorskih otvora, kao i metodom analogije sa džamijom u Poljicama, od koje je ostao sačuvan veliki broj fotografija i koja je po svemu sudeći rađena po uzoru na džamiju u Priluku.

Od prozorskih otvora donjeg reda ostao je sačuvan jedan prozor na unutrašnjem sjeverozapadnom zidu zapadno od ulaznog portala (ukoliko se posmatra sa unutrašnje strane) i koji je zatvaranjem trijema izgubio svoju funkciju. Dimenzije ovog prozorskog otvora iznose 80x112 cm i sudeći po deformacijama koje

su uočene na njegovim stranicama, koje su identične deformacijama drvenih talpi, u pitanju je prozor nastao u vrijeme nastanka džamije.

Izvorni prozorski otvori gornjeg pojasa nalaze se na sjeverozapadnom zidu mahvila (prozori koji povezuju galeriju i mahvil). Dimenzije ovih prozora iznose 70x112 cm. Proporcionalni odnosi ovih prozorskih otvora skoro u potpunosti odgovaraja proporcionalnim odnosima prozora kakvi su bili ugrađeni u džamiju u Poljicama (53x96 cm).

Prednji mahfil džamije ima dubinu od 3,60 m. Oslanja se na drveni stup koji nije postavljen tačno na sredini kraćeg raspona džamije nego je njegova osovina nešto smaknuta prema sjeveroistoku. Stub prolazi cijelom visinom molitvenog prostora i preko drvenog sedla podupire drvenu stropnu gredu koja prolazi pravcem jugoistok - sjeverozapad. Ovaj stub je posebno dekoriran. Donji dio baze je pravougaonog presjeka 17x19 cm i visine 14 cm. Iznad njega su izvedena tri pojasa sa profilacijama ukrašena rezbarijom. Stablo stuba ima osam strana nejednakih širina. Kapitel je profiliran i na njemu nisu izvedene rezbarije. Sedlo je dekorirano rezbarijama u vidu geometrijskih likova – najčešće trouglova i rombova. Svijetla visina na mahfilu iznosi 175 cm. Na mahvilu je postavljena drvena ograda visine oko 45 cm. U sredini mahvila izveden je polukružni istak širine 80 cm.

Džamija je pokrivena stropnim gredama (vidljivo 6 greda, dok su ostale skrivene ispod pokova) položenim u poprečnom pravcu (paralelno mihrabskom zidu), na koje je postavljeno “**šiše**” širine oko 20–25 cm¹⁵ - stropne grede su oslonjene na vanjske zidove i unutrašnju gredu dimenzija 22x22cm koja je osim na sedlo, odnosno stub mahvila, oslonjena na jugoistočni i sjeverozapadni zid. Na gredi su uočene deformacije koje su nastale zbog dužine ovog elementa, odnosno usljed opterećenja stropne konstrukcije. Također je uočena drugačija obrada drveta u odnosu na obradu sedla i stuba, što može pokazivati da su konstruktivne i dekorativne elemente radila dva različita majstora. Naime vidljivi konstruktivni dijelovi – posebno glavna i poprečne stropne grede su izvedeni bez tragova sitnih alata (u prvom redu bradve). Njihove površine su ravne i glatke, i veoma precizne, dok se kod kapitela i posebno sedla uočava određena nepreciznost i sitni tragovi alata.

Pod džamije je urađen od drvenih dasaka čiju debljinu nije bilo moguće izmjeriti.

Na jugoistočnom zidu džamije nalazi se **mihrabska niša** dekorirana identično ulaznim vratima. Mihrabska niša, u vodoravnom presjeku je šestougaona i ima završetak u vidu polukubeta. Njena širina iznosi 72 cm. Okvir mihraba je također dekoriran, završen polukružno. Njegova širina iznosi 16 cm.

Uz jugoistočni ugao džamije nalazi se **drveni ćurs** jednostavne izrade.

Jugozapadno od mihraba je drveni **mimber** koji se datira u vrijeme gradnje džamije. Dimenzije mimbera iznose: 296 cm dužine, 75 cm širine i visine oko 380 cm. Mimber je sastavljen iz tri dijela: portala sa stepeništem i drvenom ogradom, gornjeg dijela minbera sa šestougaonim završetkom i alemom na vrhu te bočnim trouglastim stranicama. Mimber je bogato dekoriran različitim motivima. Uglavnom su zastupljeni

¹⁵ Šišeta ili šašavci su daske koje služe za zatvaranje stropne konstrukcije, kako bi se korisni prostor objekta odvojio od gornje etaže ili tavana. Šašavci su daske čija debljina iznosi od 2,5 do 4 cm, a širina od 10 pa do 15 cm. Duljina ovisi o razmaku stropnih greda, ali je najčešće do 100 cm. Šašavci su utisnuti u žlijebove izrađene u stropnim gredama i dobro zbijeni jedan uz drugi. Za razliku od savremenih stropnih konstrukcija gdje daščani pokov preko greda služi samo za držanje nasipa i poda, šašavci imaju aktivnu ulogu prigodom preuzimanja jednoga dijela naprezanja greda. To je u skladu sa općim nastojanjem dunđera da aktiviraju sve dijelove konstrukcije u preuzimanju sila naprezanja, i da ne dopuste nijednom konstruktivnom elementu da bude samo pasivni element. I u ovome slučaju šašavci preuzimaju jedan dio naprezanja na pritisak.

geometrijski motivi (najčešće polukrugovi koji se preklapaju na polovini raspona), te vitičasti lukovi. Gornji dio minbera ima više redova perforirane rezbarije, dok su stranice minbera izvedene djelomičnim urezivanjem u dasku.

Dekoracije u drvetu koje su primijenjene na mihrabu, minberu, stubu mahvila i ulaznim vratima u centralni molitveni prostor su identične i potječu iz istog perioda, a najvjerovatnije su urađene rukom jednog majstora. Dokaz tome je u činjenici da je način obrade drveta i tragovi alata koji su vidljivi na drvetu su identični i pokazuju da je vanjska obrada drveta rađena sitnom bradvom, dok su preciznije forme ukrasa rađene sa dvije vrste dlijeta.

Konstrukcija zidova džamije je izvedena od hrastovih stubova, greda i talpi na sljedeći način:

- na jake temeljne hrastove grede (dimenzija 25x45 cm) položene na kamenu podlogu, odignutu od zemlje za oko 5 cm, oslonjeni su zidovi džamije izvedeni od hrastovih stubova dimenzija 21x21 cm u koje su užljebljene drvene hrastove talpe debljine 7 cm i visine od 20 do 30 cm. U visini mahvila, konstrukcija zidova je povezana sa dvije grede postavljene jedna na drugu koje dodatno ukružuju ovu konstrukciju, da bi bili završeni gornjom gredom (vjenčanicom). Visina zidova sa vanjske strane iznosi oko 3.70 metara. Intervencijama iz 1963. godine sa unutrašnje strane su pokovane ploče lesonita obojene zelenom masnom bojom.

Sa mahfila se jednokrakim drvenim merdevinama penje u tavanaški prostor, odakle se izlazi na drvenu munaru. Prilikom intervencija iz 1963. godine usljed dotrajalosti vanjske drvene oplata munare, stara daska je skinuta i postavljena je lamperija. Tom prilikom umjesto poligonalnog oblika munara je dobila skoro kružnu osnovu. Međutim u unutrašnjosti munare ostali su očuvani njeni izvorni dijelovi – centralni stub – srednji drveni jarbol, stepenište i vanjski stubovi (ukupno 8) poprečnog presjeka 14x14 cm. Okomita konstrukcija munare oslonjena je na podnicu izrađenu u formi drvenog roštilja. Roštilj je oslonjen i fiksiran za grede tavanice.

Prema navodima mještana sela Priluk, munara džamije je bila veoma slična munari džamije u Poljicama, koja je također bila osmougona, opšivena širokim daskama sa vertikalnim letvicama. Njena galerija je bila neznatno proširena, a početak naznačen profiliranom daskom. Otvori na galeriji su bili manjih dimenzija, polukružno završeni.

Na ulaznom dijelu u džamiju 1969. godine izvedena je polukupola na betonskom postamentu koja nije predmet zaštite.

Mezaristan uz džamiju

Uz staru drvenu džamiju u selu Priluk nalazi se aktivan mezaristan sa nekoliko stotina nišana, od kojih su desetine starijih koncentrirani isključivo oko stare džamije. Ovi nišani su izrađeni od kamena pješčara i vremenom su potamnjeli.

Najstariji datirani nišan je onaj iz 1768. godine što pokazuje da je ukopavanje uz džamiju počelo odmah nakon njene izgradnje.

U mezarju je zastupljeno nekoliko je oblika muških nišana (turban u gužve, čatal turban i glat turban) dok su ženski nišani jednoobrazni (nišan sa ženskom kapom). U mezarju je evidentiran još jedan tip nišana. To su nišani sa derviškom kapom. U kasnijem periodu (19. i 20. st.) i ženski nišan preuzima ovaj oblik.

Česti motivi na nišanima su sablje, uklesana ili isklesana nišica, čomaga (buzdovan) i oblik koji najviše podsjeća na oblik kubure (pištolja). Neobično je to što se ovaj oblik često pojavljuje u paru.

1. Muški nišan sa čatal turbanom kvadratne osnove 12x12 i visinom od 87 cm sa sabljom i isklesanim mihrabom u kojem je navedena 1182. (1768/1769) godina.
2. Muški nišan sa čatal turbanom kvadratne osnove 11,5x11,5 i visinom od 56 cm sa isklesanom čomagom i 1223. (1808) godinom na sebi.
3. Muški nišan sa turbanom u gužve, bez natpisa, dimenzija 14x14x68 cm.
4. Muški nišan sa turbanom u gužve, bez natpisa, dimenzija 13,5x13,5x72 cm.
5. Nišan sa ženskom kapom, dimenzija 17x17x95 cm i uklesanim jednostavnim natpisom.

امينه بنت محمه د زونويك 1374
Amina, kći Muhameda Zenunović. 1347. (1954/55)

6. Nišan sa ženskom kapom, dimenzija 13x14,5x78 cm i uklesanim jednostavnim natpisom koji nije potpuno čitak.

اتيه.....ليمويج
Atija.....limović.

7. Muški nišan sa turbanom kvadratne osnove 14x14 i visinom od 86 cm sa uklesanom 1346. (1927/28) godinom na sebi.
8. Muški nišan sa turbanom utonuo u zemlju osnove 14x13 i visinom od 46 cm bez natpisa.
9. Muški nišan sa turbanom kvadratne osnove 24,5x24,5 i visinom od 110 cm sa uklesanim natpisom na arapskom jeziku.

مرحوم بوليچ عثمان بن احمد رمضان 1379
Pomilovani Polić Osman, sin Ahmeda. Ramazan 1379. (mart 1960.)

10. Muški nišan sa turbanom kvadratne osnove 19,5x19,5 i visinom od 106 cm sa uklesanim natpisom na bosanskom jeziku arapskim pismom.

المرحوم و المغفور امن بن حخي عثمان افندي بوليچ بوه سه لير سام نا دروغي سوييهت 9 رجب 1361
Pomilovani i oprošteni Emin, sin hadži Osmana Polić. Preselio sam na drugi svijet 9. redžepa 1361.godine. (23.07.1942.)

11. Muški nišan sa turbanom u gužve, utonuo u zemlju osnove 16x16 i visinom od 62 cm bez natpisa, sa isklesanom sabljom i čomagom.
12. Nišan sa ženskom kapom, dimenzija 12x14,5x66 cm i uklesanom 1265. (1849) godinom.
13. Muški nišan sa turbanom u gužve, isklesanom sabljom i ukopanom nišicom bez natpisa. Dimenzije nišana su 12x10x52 cm.

14. Muški nišan sa turbanom u gužve, isklesanom sabljom i sjekirom, bez natpisa. Dimenzije nišana su 16x14x64 cm.

15. Muški nišan sa glatkim turbanom, dimenzija 17x14x90 cm i natpisom koji nije potpuno čitak.

.....عثمان بن بكر سنة 1307 صفر الخير
.....*Osman, sin Bećira. Godina 1307, safer (novembar, decembar 1889.)*

16. Muški nišan sa turbanom u gužve, isklesanom sabljom i dvije kubure, bez natpisa. Dimenzije nišana su 13x12x72 cm.

17. Muški nišan sa derviškom kapom, dimenzija 12x10x50 cm, bez natpisa.

18. Muški nišan sa čatal turbanom dimenzija 17x16x96 cm, bez natpisa na kojem je isklesana sablja.

19. Oštećen muški nišan sa sabljom, dvije kubure, bez natpisa čije su dimenzije 11x11x72 cm.

20. Muški nišan sa turbanom dimenzija 13x13x70 cm sa isklesanim natpisom na bosanskom jeziku napisanim arapskim pismom.

اووده له زي عمرقك حسن تن عثمان اوامرو 1908 موليمدا سه سيه ته سا فاتحوم
Ovde leži Omerkić Hasan, sin Osmana umro 1908.
Molim.....da se sjete sa Fatihom.

21. Ženski nišan dimenzija 13x12x48 cm.

1325 عايقه ذوقيك
1325. (1907) *Ajka Zukić*

22. Muški nišan sa turbanom u gužve kvadratne osnove 11x11 cm i visine 76 cm na kojem je isklesana sjekira i 1197. (1783) godina.

23. Muški nišan sa turbanom u gužve pravougaone osnove 15x13 cm i visine 62 cm, bez natpisa.

24. Muški nišan sa glat turbanom, isklesanom sabljom i dvije kubure čije su dimenzije 14x14x82 cm.

25. Muški nišan sa glat turbanom, nišicom i dvije kubure čije su dimenzije 14x13x60 cm.

26. Nišan sa deviškom kapom dimenzija 13,5x12x62 cm, izvaljen i prislonjen uz drvo.

الحاج سالفو بن عثمان 1206
Hadži Salko, sin Osmana. 1206. (1791/1792)

Prirodno naslijeđe

U kompleksu harema džamije nalazi se 145 stabala hrasta lužnjaka. Hrastovi u haremu džamije u Priliku imaju starost preko 100 godina. Njihova visina iznosi preko 40 metara. Ovi hrastovi pripadaju rodu *Quercus*¹⁶, vrsti koja obuhvata oko 500 listopadnih i zimzelenih vrsta drveća, rjeđe žbunja¹⁷. Ova grupacija hrasta predstavlja jedan je od rijetkih preostalih rezervata koji je ostao sačuvan od bogatog šumskog kompleksa hrastove šume kakav je nekada postojao u dolini rijeke Spreče.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Prema podacima Zavoda za zaštitu spomenika pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta, *Stara džamija u Priluku u općini Živinice* je bila evidentirana, ali nije upisana u registar Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH.¹⁸

Prema podacima JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona dobro je bilo evidentirano pod rednim brojem 53, i bila je izvršena njegova prijava za pravnu zaštitu kod Republičkog zavoda za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa BiH, sa prijedlogom za III kategoriju nepokretnih spomenika kulture.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Nema dostupnih podataka o vršenju konzervatorsko restauratorskih radova.

4.1. Ostali radovi

Godine 1927. na džamiji su izvršeni sljedeći radovi:

- izvršena zamjena šindre biber-crijepom.

Godine 1963. na džamiji su izvršeni sljedeći radovi:

- daskama zatvoren trijem džamije,
- u enterijeru džamije pokovana šperploča po zidovima džamije,

¹⁶ Ovo je južnoevropsko i zapadnoevropsko listopadno drvo koje dostiže visinu do 30m, a debljinu preko 1m dijametar i starost od 200 godina. Rano se razvija debela mrtva kora koja je tamnosive boje i sa dubokim podužnim, na dnu crvenim pukotinama i rijetkim poprečnim uskim. Krošnja je širokokupasta. Ovogodišnje grančice su maljave i nešto uglaste. Pupaljci su dosta sitni, pri osnovi sa brojnim, sitnim, usko jezičastim listićima dugim oko 2 cm i karakterističnim za hrast cer. Lišće je varijabilno, obično dugo 8–14 cm i široko do 8 cm, sa režnjevima na vrhu zašiljenim i po obodu cijelim ili nepravilno nazubljenim. Odrastao list je nešto kožast, na licu intenzivno i sjajnozelen, a na naličju otvorenije boje i nešto dlakav, naročito oko nerava. Peteljka je duga 0,5–2,5 cm. Kraj osnove peteljke javljaju se spomenute stipule. Cer cvijeta sa listanjem, krajem aprila – maja. Muške rese su tanke, dlakave, duge do 8 cm. Ženski cvjetovi se javljaju na ovogodišnjoj grančici ili do 5 u kitici, na zajedničkoj dršci, koja u doba zrelosti žira bude 2 cm duga. Žir se razvija tokom druge godine i bude zreo u septembru te godine. Žir je krupan i dug do 4 cm, a širok 2 cm, na vrhu nešto spljošten, a po dužini uvijek sitno brazdast. Kupula je pokrivena končastim stipulama (šubarasta), dugim do 1 cm.

¹⁷ Hrast je najčešći u klimatogenoj šumi istočnog dijela Balkanskog poluostrva i prilagođen je submediteranskoj i umjerenokontinentalnoj klimi jugoistočne Evrope. Najbolje uvjete nalazi na dubljim, dosta suhim zemljištima slabo kisele reakcije. Ima znatne potrebe za svjetlošću. Jovanović, Branislav, *Dendrologija*, Beograd, Univerzitetska štampa, 2000.

¹⁸ Dopis Zavoda za zaštitu spomenika pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta, br. 07-40-4-4729-1/13, od 20.8.2013. godine, upućen Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika.

- sa džamije skinut biber-crijep i postavljen falcirani crijep,
- dodata kupola ispred ulaznog dijela džamije i betoniran pred ulaz u objekat,
- dodata lamperija na vanjski dio munare (ostavljena konstrukcija munare i unutrašnjeg stepeništa).
- uvedena električna energija u objekat,
- urađena abdesthana.

Godine 1996. su izvršeni sljedeći radovi:

- vanjski drveni zidovi su premazani uljem u cilju njihove zaštite,
- izvedeni oluci na džamiji.

5. Sadašnje stanje dobra

Stanje objekta džamije je, generalno uzevši, dobro. Zidovi, podovi, krovna konstrukcija su većim dijelom suhi. Izuzetak je loše stanje temeljne grede i nepoznato stanje konstrukcije koja se nalazi ispod poda objekta. Također je uočeno loše stanje elektroinstalacija koje mogu dovesti do požara i gubitka objekta.

6. Specifični rizici

- Vlaga,
- neadekvatne elektroinstalacije.

III – ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Povjerenstvo je donijelo odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje

B. Historijska vrijednost

C. Umjetnička i estetska vrijednost

- Vrijednost detalja,
- Proporcija,
- Kompozicija,
- Vrijednost konstrukcije.

F. Simbolička vrijednost

- Ontološka vrijednost,
- Sakralna vrijednost,
- Tradicionalna vrijednost,
- Vežanost za rituale ili obrede,
- Značaj za identitet grupe ljudi.

G. Ambijentalna vrijednost

- Odnos oblika prema ostalim dijelovima cjeline,
- Objekat ili skupina objekata je dio cjeline ili područja.

H. Izvornost

- Namjena i upotreba,
- Tradicija i tehnike,

- iii. Položaj i smještaj u prostoru,
 - iv. Duh i osjećanja,
 - v. Drugi unutrašnji i vanjski činitelji.
- I. Jedinstvenost i reprezentativnost**
- i. Jedinstven ili rijedak primjerak određenog tipa ili stila.
- J. Cjelovitost (cjeline, područja, zbirke)**
- i. Zaokruženost (kompletnost).

Sastavni dio ove odluke su:

- **Kopija katastarskog plana**, razmjera 1:2500, k.č. 1392, k.o. Priluk, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina; izdala Skupština općine Živinice,
- **Izvod Prepis posjedovnog lista** k.č. 1392, k.o. Priluk, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina; izdala Skupština općine Živinice.
- **Fotodokumentacija:**
 - o fotografije postojećeg stanja Graditeljske cjeline drvene džamije u Priluku snimljene su
 - 17.07.2013. godine: fotografirao: mr. Mirzah Fočo, arh. (fotografirano digitalnim fotoaparatom Nikon);
 - 25.10.2013. godine; fotografirao: mr. Mirzah Fočo, arh. (fotografirano digitalnim fotoaparatom Nikon).
- **Tehnička dokumentacija:**
 - tehnički snimci drvene džamije: dana 25.10.2013. godine mjerio i uradio skice tehničkih snimaka postojećeg stanja mr. Mirzah Fočo, arh.;
 - fotomontaža pretpostavljenog stanja; mr. Mirzah Fočo, arh.;
 - evidencija epigrafske građe Graditeljske cjeline drvene džamije istražio, evidentirao i obradio Hazim Numanagić, orijentalista i kaligraf iz Sarajeva, dana 25.10.2013. godine.
- Geodetski elaborat – snimanje ažurne geodetske situacije na lokalitetu Priluka (stara drvena džamija), općina Živinice, investitor: Medžlis islamske zajednice Živinice, juli 2015. godine

Korištena literatura

U toku vođenja postupka proglašenja Prirodno graditeljske cjeline drvene džamije u Priluku nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

1988. Grupa autora, Živinice kroz istoriju, revoluciju i socijalističku izgradnju, Društveno-političke organizacije i Skupština opštine Živinice 1988.
1999. Bećirbegović, Madžida, Džamije sa drvenom munarom u Bosni i Hercegovini, 2. izdanje, Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1999.

2012. Fočo, Mirzah, Upotreba drveta u tradicionalnom graditeljstvu – smjernice za vrednovanje i zaštitu, magistarski rad, Arhitektonski fakultet u Sarajevu, odbranjen 02.07.2012.
2013. Evidencija epigrafske građe Graditeljske cjeline drvene džamije u Priluku; istražio, evidentirao i obradio Hazim Numanagić, orijentalista i kaligraf iz Sarajeva.
2014. Strašević, Suadin, Stara džamija u Priluku, JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, d.o.o. Cicerprom Gračanica, 2014.
- Podaci Medžisa Islamske zajednice Živinice.
Podaci JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona.
- Web-stranica Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (<http://www.rijaset.ba>).

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:
Mirzah Fočo, diplomirani inženjer arhitekture,
pomoćnik izvršnog funkcionera za naslijeđe
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika